

BRUNO - BRATANEK WIELKIEGO SZYMONA

<http://szachowavistula.pl/vistula/brunowinawer.htm>

BRUNO - BRATANEK WIELKIEGO SZYMONA

Napisa?: Jerzy Gi?ycki

Bruno Winawer (1883 - 1944), komediopisarz, prozaik i publicysta, poczytny popularyzator nauki, z wykszta?cenia fizyk, bratanek znakomitego warszawskiego szachisty Szymona Winawera, w jednym ze swych felietonów (zbiór "Lepsze czasy", Warszawa 1925) pisa?:

"Pochodz? z rodziny szachistów i od lat najm?odszych czu?em poci?g nieprzeparty do tej gry rycerskiej, Ojciec mój nigdy nie karci? mnie surowo - w potocznym znaczeniu tych wyrazów. W momentach psychologicznych sadza? mnie przy szachownicy na sto?ku, zdejmowa? po?ow? bia?ych figur, dawa? mi mata oznaczonym pionkiem na oznaczonym polu i w ten - nieco abstrakcyjny, ale niemniej dotkliwy - sposób ?oi? skór? swemu m?odociannemu partnerowi.

Od zarania mej m?odo?ci wiedzia?em te?, ?e szachy s? stylizowan? wojn?, ?e pochodz? ze Wschodu i ?e dawni m?drcy wymy?lili je po to, aby kszta?ci? m?odych maharad?ów w sztukach strategicznych. Wiedzia?em, ?e w tej grze zwyci??a ten, kto w najtrudniejszych opresjach nie traci ducha, zdobywa si? na fantazj?, na polot, kto potrafi w okoliczno?ciach beznadziejnych wykrzesza? z siebie pomys? genialny. Tak w?a?nie - mówi?y legendy rodzinne - zwyci??y i pokona? stryj mój, Szymon, g?o?nego Steinitza na turnieju wiede?skim.

Bia?ych i czarnych wie?, drewnianych koni i laufrów nie widzia?em ju? dawno, sprzeniewierzy?em si? tradycjom rodzinnym i grze królewskiej..."

Niemniej, pisarz nie zarzuci? gry w szachy, uprawia? j? ch?tnie nadal i niejednokrotnie wspomina? w swej twórczo?ci. W eseju opublikowanym w zbiorze "Ziemia w malignie" (Warszawa 1937) Bruno Winawer snuje rozwa?ania o fenomenie ludzkiego mózgu oraz nad stanem bada? naukowych z zakresu neurologii i psychoanalizy, poprzedzaj?c swój wywód refleksjami o szachach:

"Anglicy, nawet w tych burzliwych, zmiennych i cynicznych czasach, nie stracili szacunku dla tradycji, dla dawnych obyczajów i rozrywek, dla statecznych gier pradziadów. Zorganizowali teraz bardzo znacznym kosztem "turniej nad turniej", sprowadzili - nie ogl?daj?c si? na wydatki - wszystkich by?ych mistrzów ?wiata, zgromadzili w Nottingham wszystkie gwiazdy pierwszej wielko?ci, komety, jaskrawe meteory firmamentu szachowego... Przyjechali na wyspy brytyjskie i obj?li komend? nad drewnianymi figurami dr Max Euwe z Holandii, Alechin, Capablanca, stary lew Lasker, m?ode, ale ju? opierzone orl?ta Fine i Rzeszewski z Ameryki, przedstawiciel wielkich mas sowieckich Botwinnik.

Jeszcze ?wier? wieku temu szukaliby?my gorliwie w gazetach depesz z mie?ciny Nottingham, toczyliby?my nami?tne i gwarne dyskusje po kawiarniach, ale dzi? - szybkobiegacze, futboli?ci i tenisi?ci usun?li nieco w cie? kunktatorów, my?licieli, strategików, genialnych wodzów i okrzyki "au roi-reine" "mat" nic ju? dla t?umów nie znacz?. Masy reaguj? raczej na s?owa "szlem" albo "kontra".

Szkoda! Szachy istniej? podobno od 60 wieków, pierwsze ?lady królewskiej gry wykryto gdzie? na Cejlonie, ju? Budda (rok 500 przed Chr.) wspomina o niej w m?drych kazaniach. Napoleon nie rusza? w pochód bez szachownicy. Lenin zaleca? t? gr? bardzo gor?co rzeszom robotniczym. Wielki Poincare w dzie?ach matematycznych zastanawia? si? g??boko nad teori? szachow?, nad jej podstawami logicznymi. Czy szachy to "hazard"? Czy mistrz szachowy

Strona 1 / 2

B

wszystko obliczyć? może? Ju? w dziesiątciu pierwszych ruchach - jak twierdzi kombinatoryka - wybiera? trzeba z biliona bilionów możliwości? (ci?lej rzecz bior?c mamy tu podobno cyfr? z?o?on? z siedemnastki i 30 zer) - szachista zatem brodzi w ciemno?ciach, trafia instynktem, w?chem, talentem na w?a?ciwe posuni?cie.

Co dziwniejsze - raz po raz przychodzi? na ?wiat p?draki, które ju? w czwartym roku ?ycia (Capablanca) odnajduj? mi?dzy milionami i bilionami najlepsze posuni?cie konikiem i pionkiem. Ów majster Rzeszewski z Ameryki - dzi? jedna z gwiazd turnieju - by? w okresie wojny i okupacji ma?ym, drobnym Izraelit? z g?uchej prowincji, zjawi? si? pewnego dnia w Warszawie, gra? u Lourse'a z Przepiórk? i Rubinsteinem, pobi? gro?nego pod?wczas gubernatora warszawskiego, genera?a artylerii Niemca Beselera i powiedzia? mu, wygrawszy parti?: "pan może troch? lepiej ode mnie strzela, ale w szachy ja gram lepiej". Mia? wtedy lat osiem i fajta? nogami w powietrzu, siedz?c przy szachownicy...

Lasker i Euwe maj? wykszta?cenie matematyczne, ale szachy wcale nie ??cz? si? ze zdolno?ciami matematycznymi, czy rachunkowymi. Historyk (jak np. nieboszczyk Askenazy) gra czasem ?wietnie i bije profesora algebry wy?szej, poeta daje nieraz mata ekonomi?cie.

W okresie "psychotechniki" szachy nasuwaj? moc trudnych i ciekawych zagadnie? my?licielowi solidnemu i sumiennemu. Jak to sobie wyt?umaczy?? Sk?d si? bior? talenty, które tylko na 64 czarno-bia?ych polach i na ?adnym innym, zielonym czy ?ó?ym, zdoby? si? potrafi? na czyn wielkopomny? Jakim cudem ma?e, specjalnie uzdolnione dzieci rozwi?zuj? ko?cówki, oceniaj? ryzykowne pozycje jednym spojrzeniem, znajduj? wyj?cie z najgorszej matni, a starzy po latach trzydziestu praktyki kawiarnianej fuszeruj?, drepcz? w miejscu, nie robi? post?pów? Jak to sobie wyobrazi?, ?e natura tworzy mózgi ludzkie, specjalnie i wy??cznie przeznaczone do szachów?

Takie same zreszt? ?amig?ówki znajdziemy - poszperawszy troch? - i w innych dziedzinach..."

Tragiczny przebieg mia?y ostatnie lata ?ycia pisarza. Z getta warszawskiego udaje mu si?, dzi?ki pomocy przyjaciół?, wydoby? na wolno?? i nast?pnie ukrywa? na Lubelszczy?nie. Zadenuncjowany, uwi?ziony zostaje w obozie zag?ady w Treblince i ponownie po uwolnieniu pracuje przy robotach ziemnych pod Pu?awami nad Wis??. Umiera na gru?lic?.

Bruno Winawer zosta? uwieczniony przy grze w szachy na obrazie Romana Kramsztyka (1885-1942). Obraz ten, znajduj?cy si? w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie, wystawiany bywa? pod tytu?em "M??czyzna w zielonej bon?urce" b?d? "Szachista", za? swego czasu mylnie okre?lano sportretowan? osob? jako poet? Juliana Tuwima.

(Tekst ukaza? si? pierwotnie w miesi?czniku "Panorama Szachowa".)

Unikalny ID rozwi?zania: #1401

Autor: : polbase

Data ostatniej aktualizacji: 2012-12-04 09:04